

บทคัดย่อ

ในปี พ.ศ. 2530 ชุมชนบ้านศรีดอนมูล ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้รวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มเครดิตยูเนียนสากลขึ้น และได้มีการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ โดยใช้ชื่อว่า “สหกรณ์เครดิตยูเนียนแจ้ซ้อนจำกัด” ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือสมาชิกทางการเงินในเรื่องต่างๆ ซึ่งได้ดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน ครั้นพอถึงช่วงปี พ.ศ.2539 ได้เกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนแจ้ซ้อนเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น สมาชิกไม่มีงานทำ ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ เป็นต้น ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว และสมาชิกส่วนหนึ่งไม่สามารถชำระหนี้สินคืนสหกรณ์ได้ตามกำหนดเวลา เป็นผลให้เกิดภาวะหนี้ค้างเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

ปัจจุบันสหกรณ์เครดิตยูเนียนแจ้ซ้อน จำกัด มีสถานภาพทางการเงิน ดังนี้ ทุนเรือนหุ้น 2,957,110 บาท ทุนสะสม 137,725 บาท ทุนดำเนินการ 6,208,441 บาท หนี้สินค้างชำระ 624,246 บาท จากสถานการณ์ดังกล่าวทางคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกัน และได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาไปแล้วส่วนหนึ่ง แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ หนี้สินที่ค้างของสมาชิกไม่ได้ลดลงเท่าที่ควร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการจึงเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น ควรได้มีการศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินค้างชำระของสหกรณ์เครดิตยูเนียน แจ้ซ้อน จำกัด เพื่อให้สหกรณ์มีศักยภาพในการบริหารงานและการบริการเพิ่มมากขึ้นและเกิดความมั่นคงยั่งยืนและเป็นที่เชื่อมั่นต่อสมาชิกและคนในชุมชน

การศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินค้างชำระของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนแจ้ซ้อน จำกัด เป็นการศึกษาวิจัยโดยนักวิจัยและสมาชิกของสหกรณ์มาช่วยกันศึกษาสภาพปัญหาในลักษณะต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย คือ

1. เพื่อค้นหาสาเหตุการค้างชำระหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนแจ้ซ้อนจำกัด
2. เพื่อศึกษาการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในชุมชน ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินค้างชำระของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนแจ้ซ้อน จำกัด
3. เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการให้สมาชิกรู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงินที่มีประสิทธิภาพ ตามประเด็นคำถามการวิจัยคือ จะมีแนวทางอย่างไรที่คณะกรรมการและสมาชิกจะร่วมกันแก้ปัญหานี้สินและร่วมกันพัฒนา สหกรณ์เครดิตยูเนียนแจ้ซ้อน จำกัด

กระบวนการศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมในลักษณะต่างๆ เช่น การบันทึกรายรับ – จ่าย คราวเรือนเพื่อให้คนในครอบครัวเข้าใจสภาพที่แท้จริงของปัญหา เกิดจิตสำนึกที่จะแก้ปัญหานี้สินอย่างจริงจัง มีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ ที่นำไปสู่กระบวนการจัดการทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ของชุมชน

จากการศึกษาการแก้ไขปัญหาหนี้สินแบบมีส่วนร่วมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนแจ้ซ้อน จำกัด ได้ทำให้ทราบถึงศักยภาพและองค์ความรู้ของชุมชนในการพึ่งตนเองในประเด็นต่างๆ คือ

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้คนในชุมชนได้ทราบถึงปัญหาของตนเองจากการที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกันและนำบทเรียน ข้อมูลต่างๆ ไปแก้ไขปัญหของตนเอง
2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้คนในชุมชนหันมาช่วยกันแก้ปัญหาให้แก่ชุมชน โดยมีแกนนำหมู่บ้านคือ ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ญาติพี่น้อง คนรอบข้าง ได้ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันไป ทำให้คนในชุมชนรู้จักวิธีการคิดอย่างมีระบบ ทำงานร่วมกับคนอื่น โดยใช้ระบบประชาธิปไตยในการบริหารจัดการกลุ่ม และรู้จักการบริหารจัดการกลุ่มและองค์กรแบบโปร่งใส ทำให้เกิดการยอมรับของชุมชนอื่นๆ
3. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้คนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้ และการจัดการทรัพยากรในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กลุ่มจักสาน กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มผลิตภัณฑ์แม่บ้าน กลุ่มทำกล้วยตากอบแสงอาทิตย์ กลุ่มทำข้าวแต๋น การจัดบ้านพักรับรองนักท่องเที่ยว โดยสมาชิกได้เข้าร่วมในกลุ่มต่างๆ
4. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี เอื้ออาทรต่อกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกิจกรรม ประเพณี อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
5. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้เกิดการประหยัด และการหารายได้ เกิดเศรษฐกิจแบบพอเพียง เพราะทุกคนรู้จักตัวเอง ในการรับ-จ่าย ปรับปรุงวิถีชีวิต ให้มีความเป็นอยู่ที่พอเหมาะกับอัตภาพ
6. การศึกษาครั้งนี้ ทำให้สหกรณ์เครดิตยูเนียน ปรับเปลี่ยนวิถีคิดในการลักษณะของการทวงหนี้ เป็นลักษณะการให้ความช่วยเหลือ อย่างเอื้ออาทรมากขึ้น มีการยืดหยุ่นเวลาการชำระหนี้ สนับสนุนเรื่องการมีอาชีพเสริมให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาวิจัยดังกล่าว ได้พบข้อสรุปที่สำคัญดังนี้

ระยะเวลาของการกู้เงินแบ่งเป็น หนี้สินระยะสั้น หนี้สินระยะปานกลาง หนี้ระยะยาว การเป็นหนี้สินก่อให้เกิดผลกระทบ 2 ด้านคือ

- ผลกระทบทางดี คือ ทำให้เราสามารถนำเงินมาลงทุน สร้างฐานะ
- ผลกระทบทางเสียคือ ถ้าเราไม่รู้จักการบริหาร การจัดการที่ดีไม่มีแบบแผน ไม่มีโครงการล่วงหน้า ก็อาจจะล้มจมได้ ในการที่กู้ยืมเขามา ก็ย่อมมีผลกระทบต่อบุคคล คือ ผลการกระทบต่อตนเอง ทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ไม่พอดี เกิดปัญหาต่าง ๆ บางทีถึงกับทำให้ครอบครัวต้องล้มจม ผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ หรือองค์กร ทำให้วงจรการเงินมีการหมุนเวียนไม่คล่องตัว ไม่มีการไหลกลับของเงิน มีการหยุดชะลอเพราะไม่แน่ใจในการที่จะปล่อยเงินเข้าสู่ระบบ